

notes that the new foreign policy doctrine is nostalgia permeated the status of powerful state and directed against the formation of a "unipolar" world. Along with this distinguished three possible scenarios in the formation of a new world system. In conclusion the author stresses that the Russian government in the person of Vladimir Putin opened a "Pandora's box" and not only exacerbated instability in neighboring states with Russia but also worldwide. After all, in reality, we are dealing with a situation in which Russia unilaterally change the rules that were established after the Second World War and destabilize the situation in the region. However, given the fact that Russia has many unresolved territorial issues, that may become a victim of his own foreign policy in the post-Soviet space and beyond.

Keywords: doctrine, Putin, Russian Federation, the post-Soviet space, the new world system.

Мельничук И. Н., кандидат исторических наук, доцент кафедры политологии и государственного управления, Черновицкий национальный университет им. Юрия Федьковича (Украина, Черновцы), melim@ukr.net

Новая доктрина Путина и возможные сценарии нового мироустройства

Анализируются основные составные новой доктрины Президента Российской Федерации В. Путина в современном политологическом дискурсе. Автор акцентирует внимание на том, что новая внешнеполитическая доктрина России проникнута ностальгией за статусом сильного государства и направлена против формирования "однополярного мира". Кроме того выделяются еще три возможных сценария развития событий в процессе формирования нового мироустройства. В заключении автор подчеркивает, что российское руководство в лице В. Путина открыло "ящик Пандоры" и усилило нестабильность не только в соседних с Российской Федерацией государствах, но и во всем мире. В реальности мы имеем дело с ситуацией, при которой, Россия в одностороннем порядке меняет правила игры, что были установлены после Второй мировой войны и стабилизирует ситуацию в регионе. При этом следует принять во внимание тот факт, что Россия имеет множество внутренних нерешенных территориальных вопросов, а поэтому сама может стать жертвой своей же внешней политики на постсоветском пространстве и за его пределами.

Ключевые слова: доктрина, Путин, Российская Федерация, постсоветское пространство, новый миропорядок.

* * *

УДК 329.12:321.01"19"

Гущина С. О.

аспірантка кафедри політології,
Національний університет "Киево-Могилянська академія"
(Україна, Київ), gushchyna_sвета@ukr.net

ПОНЯТТЯ ЗАГАЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО БЛАГА У ЛІБЕРАЛЬНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ ТРАДИЦІЇ ХХ СТ.

Проаналізовано роль держави та суспільства у формуванні загального блага, досліджується природа індивідуального та загального блага у ліберальній політичній традиції ХХ ст., визначаються механізми узгодження інтересів індивідів та досягнення суспільної згоди.

Ключові слова: держава, суспільство, благо, справедливість, узгодження інтересів, лібералізм, індивідуалізм.

Ліберальна політична традиція ХХ ст. визначає співвідношення держави та суспільства у контексті досягнення блага у двох вимірах: акцент на загальносуспільних інтересах з одного боку та індивідуальних з іншого. Відповідно до першого підходу суспільним благом визнається такий тип блага, який є вищим за приватні блага і полягає у подоланні частини власних інтересів заради суспільних цілей. Індивідуалізм з іншого боку у центр досягнення блага ставить особисті цінності та потреби особистості, які він має досягати завдяки взаємодії між членами суспільства на основі згоди та спільності інтересів. Інтереси формуються суспільством через ціннісний вимір, оскільки суспільство є носієм і джерелом продукування інтересів, а держава є їх виразником. Держава – це гарант загального блага суспільства, адже саме вона бере на себе відповідальність за його здійснення. Вона володіє монополією на розподіл благ у

суспільстві, а також законодавчу функцію, що встановлює права та обов'язки серед членів суспільства. За допомогою застосування соціальних та політико-адміністративних заходів держава покликана забезпечити суспільним групам і кожному своєму громадянину можливість формувати під їх власну відповідальність своє індивідуальне життя в атмосфері свободи і безпеки. У той же час держава не розпоряджається загальним благом, оскільки воно є зобов'язуючим по відношенню до держави. Через необхідність держави забезпечувати загальне благо та примножувати добробут суспільства, благо виступає першою умовою легітимності державної влади [1, с. 102].

У 1950-х роках відомий соціолог Т. Х. Маршалл пов'язував розквіт держави загального добробуту із підвищенням життєвих шансів людей, які напряду залежать від громадянського статусу індивідів, рівня їх прав та свобод, а також їх політичної активності. Він зауважив, що підвищення життєвих шансів членів суспільства сприяло тому, що відбулося зміщення у розгляді блага від взаємодії на рівні "суспільство-держава" до "суспільство-особистість" [2, с. 85–86]. До 50-х років ХХ ст. дихотомія відносин "суспільство-держава" базувалася переважно на домінуванні всеосяжних політичних, релігійних або моральних доктрин, які визначали сутність загального блага у європейських державах. Такий доктринальний принцип визначення загального блага формувався завдяки переплетенню економічних, соціальних, правових та культурних структур суспільства, а також традицій та цінностей, які були глибоко вкорінені у суспільній свідомості і громадському житті. Поступово, починаючи із 70-х рр. ХХ ст., відбувається переосмислення майбутнього національної держави внаслідок відставання демократичних процесів від швидкого розвитку економічної інтеграції у Європі. Відтак благо починає розглядатися як простір між індивідуальними інтересами та об'єднуючою їх метою блага життя, яка перетинає особисті інтереси [3, с. 101]. Суспільне благо, як зауважує Р. Дарендорф постає з цього часу як "сукупність умов суспільного життя, які забезпечують як групам так і окремим їх членам більш повну і легку можливість реалізувати себе". Воно охоплює усі рівні суспільної взаємодії, тому виокремлюється благо родини, народу, держави. П. Рікер визначає благо (bon) як морально кваліфікуючу дію, вчинки індивідів, спрямовані на звершення, які вони будуть сприймати для себе як щасливий наслідок. Дії індивідів у їхніх пошуках блага викликані їх прагненнями, бажаннями з одного боку, і нестачею, відсутністю чогось необхідного для них, з іншого. Саме у термінах бажання і нестачі П. Рікер визначає прагнення до повного, здійсненого життя індивідів. "Прагнення до блага життя вкорінене моральний проєкт в життя, в бажанні і нестачі, що відзначається в граматичній структурі цього прагнення. Цей зв'язок між життям, бажанням, нестачею та здійсненням утворює рівень моральності (morality)" [4, с. 235].

Д. Грін зауважує, що життя людини та її прагнення до блага є намаганням людини подолати людську недосконалість. У лібералізмі фундаментальним моральним ідеалом для цього постає взаємодія між

індивідами заснована на взаємній згоді, а не на примусі і наказах. Забезпечити суспільну згоду покликані суспільні та державні інститути, які б обґрунтовували моральні і правові основи досягнення блага, що дозволяли б мінімізувати потенційний збиток від несприятливих дій людей по відношенню один до одного, а з іншого боку – залишали б простір для розквіту і розвитку всього найкращого в людині. Найважливішою основою суспільства, яка створює простір для ініціативи і змін Д. Грін вважає моральний порядок, підкріплений схваленням або засудженням різних дій індивідів, що має на меті застосування механізмів підтримки або покарання. Інститути суспільства здатні з одного боку виховувати громадян, а з іншого боку, мінімізувати шкоду у тому випадку, якщо поведінка індивіда не відповідає принципам взаємодії членів суспільства [5, с. 33]. У процесі узгодження інтересів індивідам потрібно не лише мати спільні інтереси чи розділяти подібні цінності, а також досягти згоди щодо визначення того, що є справедливим, а що ні. Суб'єктом соціальної справедливості виступає базисна структура суспільства, а також способи якими політичні інститути розподіляють права і обов'язки серед членів суспільства і впливають на їх життєві перспективи. Будь-яка соціальна структура передбачає, що люди, які займають різне соціальне положення мають різні очікування, які визначаються соціальною системою, економічними та соціальними обставинами. Таким чином, справедливість соціальної системи залежить від фундаментальних прав та обов'язків членів суспільства, а також соціально-економічних умов їх існування [6, с. 21–23].

На думку Дж. Роулза, спільна діяльність індивідів завдяки співпраці багатьох задля досягнення кінцевої мети формує соціальне благо, коли результат залежить від дій, що вживаються іншими людьми. По мірі зростання суспільства і збільшення соціальних дистанцій між громадянами стає все важче забезпечувати необхідні умови блага, однак розбіжності, що виникають при формуванні суспільної згоди не скасовують принципу реалізації блага у суспільстві. У цьому ключі постійне реформування демократичних інститутів формує добре організоване політичне суспільство, яке саме по собі вже є благом. Політичне благо добре організованого суспільства складає реалізація моральних здібностей індивідів й відкрите визнання їх громадянського статусу. Такий тип блага є незалежним від будь-якої всеохоплюючої релігійної, філософської або моральної доктрини, оскільки це благо реалізується на основі згоди членів суспільства, що виявляє себе як частковий збіг їх поглядів та інтересів. У той же час не будь-які цілі, які переслідує політичне суспільство є політичним благом. Люди виявляють спільність інтересів щодо досягнення різноманітних цілей, які не обов'язково носять політичний характер. У такому випадку блага до яких прагнуть індивіди гарантуються і охороняються політичними інститутами держави. Політичним благом є вияв громадянами своїх моральних якостей у політичному житті, коли вони спрямовують свої зусилля на підтримку інститутів громадянського

суспільства і коли вдаються до допомоги цих інститутів у своїй громадській діяльності [7, с. 256].

І. Берлін погоджується з тим, що у сучасному ліберальному суспільстві співіснує значна кількість різних концепцій блага, які є несумісними між собою, і що викликані ними суспільні вимоги до інститутів держави суперечать одні іншим. Однак соціальний світ не здатний вмістити у себе увесь набір цінностей, оскільки не існує такої сукупності працюючих соціальних інститутів, яка надавала б достатньо простору для усіх цінностей або для усіх індивідуальних уявлень про благо. Справедливе ліберальне суспільство надає широкий простір для існування різних концепцій блага і для здатності індивідів свідомо обирати власні ідеї блага, однак соціальний світ ніколи не існує без втрат та постійної зміни значень цінностей [8, с. 564].

Ліберальна традиція прагне дотримуватися рівності між різними концепціями блага, зберігаючи для членів суспільства гранично широкі можливості вибору та оцінки серед різноманітних перспектив планування та розвитку життя. Тому держава не має права виносити публічну оцінку тих чи інших “концепцій блага”, а тим більше, обмежувати їх. У іншому випадку держава позбавляє своїх громадян, по-перше, їх невід'ємного права на автономний вибір і, по-друге, можливості усвідомити дійсну цінність певних благ, що без наявності такого вибору є нездійсненним. Як зауважує Е. Макінтайр у творі “Після чесноти” авторитаризм прагне ієрархізувати блага, приватизувавши їх та зробивши їх частиною системи, таким чином, щоб блага носили однаково обов'язковий для усіх членів суспільства характер, то лібералізм прагне безконфліктного пошуку загальних, суто політичних цінностей, цінностей “перехресного консенсусу” на основі динамічного і діалогічного способу узгодження суспільних інтересів [9, с. 120]. Узгодження інтересів можна розуміти як нескінченний процес встановлення балансу між конфліктуючими центрами тяжіння, який вирішується у кожен даний момент часу встановленням тимчасової ієрархії цінностей, а не через спір про підстави та норми оцінювання різних способів життя. При цьому жодна з цінностей, що беруть участь в такому “змаганні”, не може претендувати на абсолютний і вічний пріоритет. Саме такою є сприйняття ліберальної політики Дж. Роулзом та І. Берліном для яких вона представляє собою обмін вагомими аргументами на основі “етичного плюралізму” [10].

Б. Беррі вважає, що суспільна “взаємодія є формою чесності”, тобто тільки за умов рівнозначної взаємодії між членами суспільства є можливим їх взаємообмін різними ідеями і позиціями, в ході якого виробляється механізм залучення різноманітних концепцій блага в єдину систему існування. Жодне суспільство не є однорідним або єдиним у процесі прийняття рішень і дуже часто являє собою не просто сукупність громадських асоціацій, практик та осіб, зайнятих у різних сферах життєдіяльності, а складний механізм організації суспільно-політичних процесів. Саме тому формування загального блага не може стати просто питанням про те чого вимагає благо у певному

конкретному суспільстві, але має стосуватися того, що таке благо у будь-якому суспільстві [11, с. 318–322].

Взаємозв'язок між загальним благом і благом окремої людини у розвинутому громадянському суспільстві вказує на те, що не існує принципового конфлікту між благом окремої людини і загальним благом, тому що найперше завдання загального блага полягає в тому, щоб допомогти кожному члену суспільства реалізуватися і розвиватися як особистість. Загальне благо прагне до розвитку усіх членів суспільства завдяки моральному порядку заснованому на справедливості. Під справедливістю тут мається на увазі справедливість соціальної взаємодії між окремими особами (doetdes), а також справедливість між окремою людиною і суспільством в цілому. Звичайно, у ряді випадків можуть виникати конфлікти щодо того як окрема людина з притаманними їй продуктивними можливостями має сприяти функціонуванню загального блага. Це означає звичайно, прийняття обмежень або відмова від чогось в інтересах спільного, загального блага. Але необхідність самообмеження визначається не просто громадською корисністю благ чи принципом найбільшого щастя для найбільшого числа людей, але вимагає від кожного вибору між відповідними правовими благами. Держава не може в односторонньому порядку під приводом загального блага втручатися у особисті права кожної окремої людини, стягувати податки або віддавати перевагу певним суспільним групам. Гідність кожної окремої особистості вимагає дотримання невід'ємних прав, які має поважати також і більшість, навіть якщо вони і незручні. Наприклад, громадська корисність не виправдовує втручання, яке пов'язане з порушенням фундаментальних людських прав [12, с. 106].

Індивідуалізм виходить з того, що кожному варто дозволити в певних межах слідувати швидше своїм власним схильностям і перевагам, ніж чийсь ще, і в цих межах схильності індивіда повинні мати визначальну вагу і не підлягати чиему-небудь осуду. Саме це визнання індивіда верховним суддею його власних намірів і переконань, визнання, що діяльність індивіда повинна спиратися на його власні схильності настільки наскільки це можливо і становить сутність індивідуалістичної позиції. Така позиція не виключає, звичайно, існування суспільних цілей або наявності спільних інтересів індивідів, які змушують їх об'єднувати зусилля для досягнення однієї мети. Однак індивідуалізм зводить подібну колективну діяльність до тих випадків, коли схильності індивідів збігаються. Тобто те, що прийнято називати "суспільною метою", є просто загальною метою діяльності багатьох індивідів і досягнення якої задовольняє їхні приватні потреби. Колективна діяльність обмежується, таким чином, сферою дії спільної мети. Часто трапляється, що спільна мета не є власне ціллю діяльності індивіда, а являє собою засіб, який різними індивідами використовується для досягнення різних цілей. Коли індивіди починають спільно працювати для досягнення певної цілі, яка їх об'єднує, то інститути та організації, які створюються ними, наприклад держава, отримують свою власну систему цілей і засобів. При цьому держава стає "обличчям" суспільства і для неї чітко виділяється і обмежується та область, в якій її цілі і завдання стають

визначальними. Обмеження, які накладаються суспільством на державу залежать від того, наскільки повної одностайності досягнуть індивіди при обговоренні конкретних задач. При цьому, природним є те, що чим ширшою є сфера діяльності держави, тим меншою є ймовірність досягнення згоди між індивідами. Деякі функції держави зустрічають незмінно одностайну підтримку громадян; щодо інших досягається згода переважної більшості; і так далі, аж до таких сфер, де кожна людина, хоча і очікуватиме на підтримку держави, але матиме свою власну думку щодо її характеру та змісту [13, с. 79]. Вся складність полягає в тому, що державі неправомірно здійснювати заходи, які максимізувати б задоволення раціональних переваг і бажань громадян (як це має місце в утилітаризмі) або сприяти б людській досконалості та розвитку пов'язаних з цим цінностей (як це має місце в перфекціонізмі), так само як неправомірно сприяти католицизму, протестантизму або будь-якій іншій релігії. Жодне подання про сенс, цінності і цілі людського життя, сформульоване в рамках відповідних всеосяжних релігійних чи філософських концепцій блага, не знайде повсюдної підтримки громадян, тому використання базових політичних інститутів для втілення в життя будь-якого з цих уявлень додасть діям держави примусовий характер. Щоб знайти ідею блага, що поділяється більшістю членів суспільства і придатну для цілей політичного лібералізму потрібно сформулювати ідею раціональної вигоди (rationaladvantage) в рамках політичної концепції лібералізму. Ця ідея не мала б залежати від конкретних всеосяжних доктрин і могла б розраховувати на згоду громадян, що виникає через частковий збіг їх поглядів (overlappingconsensus) [14, с. 565–568]. У цьому контексті завдання політики полягає у тому, щоб влаштовувати і формувати людське співіснування як таке, тобто влаштовувати життя, що проходить під закликом до загального блага.

Отже, у межах ліберальної політичної традиції завданням держави є формування суспільної згоди та спільності інтересів серед членів суспільства, надання як індивідам так і асоціаціям права широкого вибору і оцінки власних цілей та способів їх реалізації, які б не суперечили державному конституційному ладу, принципам справедливості та правилам соціальної взаємодії. Держава має забезпечувати пошук та встановлення тимчасової ієрархії цінностей та уявлень суспільства про блага, яке б відповідало суспільним запитам і не схилилося б до якоїсь однієї всеосяжної філософської, релігійної або моральної концепції блага. Завданням же будь-якого співтовариства є допомогти кожному своєму члену розвиватися відповідно до його людської природи, власних цінностей та цілей. У процесі узгодження інтересів та формування суспільної згоди кожна спільнота має розраховувати на сприяння і допомогу держави заради реалізації спільної мети щодо досягнення блага.

Список використаних джерел

1. НойхаузН. Ценности христианской демократии / Пер. снем. – М.: Республика, 2005. – 192 с.
2. MarshallТ. Н. Class, Citizenshipandsocialbehavior / introd.S. М. Lipset. – UniversityofChicago, 2000. – 335 р.
3. ДарендорфР. Современный социальный конфликт. Очерк политики свободы / Пер. с нем. Л. Пантина. – М.: Российская

политическая энциклопедия. Серия: Университетская библиотека. Политология, 2002. – 288 с.

4. Рикер П. Справедливое / Пер с фр. Б. Скуратова, П. Хицкого. Послесловие – Э. Шлоссер. – Москва: Издательство “Гнозис”, Издательство “Логос”, 2005. – 304 с.

5. Грин Д. Дж. Возвращение в гражданское общество: Социальное обеспечение без участия государства / Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2009. – 220 с.

6. Ролз Дж. Теория справедливости / Пер. с англ. В. В. Целищева, В. Н. Карповича и А. А. Шевченко. – Новосибирск: Из-во Новосибирского ун-та, 1995. – 510 с.

7. Rawls J. The priority of Right and ideas of Good / Philosophy and Public Affairs. Vol.17, №4. – Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1988. – P.251–276.

8. Берлін І. Дві концепції свободи // Лібералізм: антологія, 2-е вид. / упор. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: ВД “Простір”, “Смолоскип”, 2009. – С.546–584.

9. Макінтайр Е. Після чесноти: Дослідження з теорії моралі / Пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2002. – 436 с.

10. Прокофьев А. В. Место и характер моральных аргументов в политической практике (идея “моральной нейтральности” публичной сферы и ее альтернативы) // Этическая мысль. – М.: ИФ РАН, 2003. – Вып.4.

11. Панасюк Ю. В. Концепція справедливості як неупередженості Брайана Беррі // Науковий вісник “Гілея”. Гол.ред. В.М. Васькевич. – К.: ВІР УАН, 2009. – Вип.28. – С.315–322.

12. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення: монографія / Олександр Радченко. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2009. – 380 с.

13. Хайек Ф. А. фон. Дорога к рабству / Пер. с англ. – М.: Новое издательство, 2005. – 264 с.

14. Оукшот М. Рационализм у політиці // Консерватизм: антологія 2-е вид. / упор. О. Проценко, В. Лісовий. 2-е вид. – К.: ВД “Простір”, “Смолоскип”, 2008. – С.554–580.

References

1. Nojhauz N. Cennosti hristianskoj demokracji / Per. s nem. – М.: Respublika, 2005. – 192 s.

2. Marshall T. H. Class, Citizenship and social behavior / introd. S. M. Lipset. – University of Chicago, 2000. – 335 p.

3. Darendorf R. Sovremennyy social'nyy konflikt. Ocherk politiki svobody / Per. s nem. L. Pantina. – М.: Rossijskaja politicheskaja jenciklopedija. Serija: Universitetskaja biblioteka. Politologija, 2002. – 288 s.

4. Riker P. Spravedlivoje / Per s fr. B. Skuratova, P. Hickogo. Posleslovie – Je. Shlosser. – Moskva: Izdatel'stvo “Gnozis”, Izdatel'stvo “Logos”, 2005. – 304 s.

5. Grin D. Dzh. Vozvrashhenie v grazhdanskoe obshchestvo: Social'noe obespechenie bez uchastija gosudarstva / Per. s angl. – М.: Novoe izdatel'stvo, 2009. – 220 s.

6. Rolz Dzh. Teorija spravedlivosti / Per. s angl. V. V. Celishheva, V. N. Karpovicha i A. A. Shevchenko. – Novosibirsk: Iz-vo Novosibirskogo un-ta, 1995. – 510 s.

7. Rawls J. The priority of Right and ideas of Good / Philosophy and Public Affairs. Vol.17, №4. – Princeton, N. J.: Princeton University Press, 1988. – P.251–276.

8. Berlin I. Dvi koncepcii' svobody // Liberalizm: antologija, 2-е vyd. / upor. O. Procenko, V. Lisovij. – К.: VD “Prostir”, “Smoloskyp”, 2009. – S.546–584.

9. Makintajr E. Pislja chesnoty: Doslidzhennja z teorii' morali / Per. z angl. – К.: Duh i Litera, 2002. – 436 s.

10. Prokof'ev A. V. Mesto i harakter moral'nyh argumentov v politicheskoy praktike (ideja “moral'noj nejtral'nosti” publichnoj sfery i ee al'ternativy) // Jetcheskaja mysl'. – М.: ИФ РАН, 2003. – Вып.4.

11. Panasjuk Ju. V. Koncepcija spravedlyvosti jak neuperedzhenosti Brajana Berri // Naukovyj visnyk “Gileja”. Gol. red. V. M. Vashkevych. – К.: VIR UAN, 2009. – Vyp.28. – S.315–322.

12. Radchenko O. V. Cinnisna sistema suspil'stva jak mehanizm demokratychnogo derzhavotvorennya: monografija / Oleksandr Radchenko. – H.: Vyd-vo HarPI NADU “Magistr”, 2009. – 380 s.

13. Hajek F. A. fon. Doroga k rabstvu / Per. s angl. – М.: Novoe izdatel'stvo, 2005. – 264 s.

14. Oukshot M. Racionalizm u polityci // Konservatyzm: antologija 2-е vyd. / upor. O. Procenko, V. Lisovij. 2-е vyd. – К.: VD “Prostir”, “Smoloskyp”, 2008. – S.554–580.

Hushchyna S. O., agraduate of Political Science, National University of "Kyiv-Mohyla Academy" (Ukraine, Kyiv), gushchyna_sveta@ukr.net

The interaction between the common and personal good within the liberal political tradition of the twentieth century

The role of the state and society in formation of common good is analyzed in this article, within the liberal political tradition the nature of individual and common good is explored, the mechanisms of coordination of individual's interests and achievement of social harmony are defined.

Keywords: state, society, good, justice, coordination of interests, liberalism, individualism.

Гущина С. А., аспірантка кафедри політології, Національний університет “Києво-Могилянська академія” (Україна, Київ), gushchyna_sveta@ukr.net

Понятие общего и индивидуального блага в либеральной политической традиции XX в.

Проанализирована роль государства и общества в формировании общего блага, исследуется природа индивидуального и общего блага в либеральной политической традиции XX в., определяются механизмы согласования интересов индивидов и достижения общественного согласия.

Ключевые слова: государство, общество, благо, справедливость, согласование интересов, либерализм, индивидуализм.

* * *

УДК 95(473)

Kłos A.

doktor nauk społecznych, Instytut Ochrony Zdrowia Państwowa Wyższa Szkoła Techniczna – Ekonomicznej w Jarosławiu (Polska), alicja.klos@pwste.edu.pl;

Tomaszewska K.

doktor nauk społecznych, Centrum Opieki Medycznej w Jarosławiu (Polska)

ANALIZA USŁUG OPIEKUŃCZYCH OFEROWANYCH W POLSKIM SYSTEMIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Artykuł jest próbą analizy zakresu usług opiekuńczych oferowanych w polskim systemie pomocy społecznej. Państwo w ramach instytucjonalnej polityki społecznej oferuje społeczeństwu pomoc. Głównym jej celem jest wspieranie osób lub rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, które pomimo wykorzystania własnych zasobów i możliwości w celu ich złagodzenia nadal stanowią barierę w dalszym normalnym funkcjonowaniu. Ma to szczególne znaczenie wobec wydłużającego się ludzkiego życia, coraz mniejszą ilością rodzin wielopokoleniowych pojawia się problem w sprawowaniu opieki nad osobami starszymi i niesamodzielnymi. W artykule kolejno omówione zostały usługi pomocy społecznej, instytucje świadczące usługi i próba oceny tych usług oraz rozwiązania w tym zakresie. Całość kończą postulaty pod adresem twórców i realizatorów polityki społecznej na rzecz usług opiekuńczych.

Słowa kluczowe: pomoc społeczna, domy pomocy społecznej, usługi opiekuńcze, ośrodki wsparcia społecznego.

(statтя друкується мовою оригіналу)

We współczesnym świecie obserwuje się systematyczny proces starzenia społeczeństwa. Jest to zjawisko wspólne dla wielu krajów, w których liczba osób w starszym wieku stale się zwiększa. W związku z tym, istotna staje się problematyka potrzeb zdrowotnych i społecznych tej grupy ludzi. Dominującą rolę w stanie ich zdrowia odgrywają choroby przewlekłe i często nieuleczalne, dlatego też, tradycyjne podejście do stanu zdrowia, czyli zorientowane tylko na choroby jest już niewystarczające. Osoby niepełnosprawne, osoby w podeszłym wieku niezdolne do samoopieki stanowią szczególnie ważny i decydujący problem społeczny. Coraz większą uwagę przykładą się do pomocy tym osobom w powrocie do normalnego życia. Wsparcie społeczne mobilizuje ludzkie siły by sprostać wymaganiom nowej sytuacji życiowej. Zmiany demograficzne, zanik rodzin wielopokoleniowych, różnica w wielkości i strukturze grup osób starszych (wykształcenie, aspiracje społeczne, ekonomiczne, kulturalne, stan zdrowia), rodzą potrzebę nowego podejścia